

Beheer Damherten Noord- en Zuid-Holland 2016/2017

Rapport van de Beheercommissie

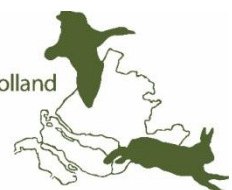

B. Bieze & Y.M. Versteeg, november 2017
Faunabeheereenheid Noord-Holland & Faunabeheereenheid Zuid-Holland

faunabeheereenheid
NOORD-HOLLAND

Faunabeheereenheid Zuid-Holland

Inhoud

1. Inleiding	3
2. Afschot damherten	3
Beheer.....	3
3. Valwild	5
Aanrijdingen en dood gevonden	5
Locaties Valwild	7
4. Getaxeerde landbouwschade	7
5. Schade aan flora en fauna	7
6. Ontwikkeling populatie	7
7. Conclusie	8
Gerealiseerd beheer	8
Evaluatie en beheer volgend jaar	8
Bijlagen:	9

1. Inleiding

Het beheer van damherten in Noord- en Zuid-Holland wordt uitgevoerd volgens het faunabeheerplan *Damherten in het Noord- en Zuid-Hollandse duingebied 2016 – 2020*. Dit beheer vraagt om goede monitoring. Het beheerjaar loopt van 1 april tot en met 31 maart. Na afloop van ieder beheerjaar wordt de voortgang van het beheer bekeken aan de hand van de gegevens betreffende het uitgevoerde afschot, het valwild, de getaxeerde landbouwschade en de tellingen. Dit eerste beheerrapport bevat de gegevens over het beheerjaar 2016/2017 en een vooruitblik op het volgende beheerjaar.

Het plangebied van het faunabeheerplan bestaat uit vier deelgebieden. In twee van deze deelgebieden komen damherten voor en wordt het beheer uitgevoerd. Deelgebied A (NPZK) valt volledig in Noord-Holland en deelgebied B (AWD, De Blink en Boswachterij Noordwijk) ligt zowel in Noord-Holland als in Zuid-Holland.

Onder beheer wordt in dit rapport verstaan: *Het planmatig en gecoördineerd beheer van damherten door middel van afschot ter voorkoming van onevenredige schade aan maatschappelijke belangen op basis van het faunabeheerplan.*

Onder valwild wordt in dit rapport verstaan: *Damherten die zijn gestorven of uit hun lijden zijn verlost als gevolg van een aanrijding of damherten die dood zijn gevonden.* Dood gevonden dieren kunnen zijn gestorven door o.a.; ziekte, verdrinking, verwondingen, etc.. De overzichten van valwild zijn uitgesplitst naar "Aanrijding" en "Dood gevonden".

De provincies gebruiken aparte registratiesystemen voor de valwild- en afschotregistraties. Dit heeft tot gevolg dat niet alle gegevens samengevoegd konden worden. Om dit in de toekomst wel mogelijk te maken zijn er afspraken gemaakt omtrent de te registreren gegevens.

2. Afschot damherten

Beheer

In het beheerseizoen 2016/2017 zijn er 2.299 damherten geschoten. De meeste damherten zijn in de leefgebieden (exclusief bufferzones) geschoten (resp. 334 in deelgebied A en 1.482 in deelgebied B). Ongeveer 20% van het afschot vond plaats in de bufferzones van de leefgebieden en buiten de leefgebieden (468 in totaal). In Zuid-Holland zijn 15 registraties zonder GPS-coördinaten gedaan. Hierdoor is niet te bepalen of het afschot binnen of buiten het leefgebied heeft plaatsgevonden. (Tabel 1)

Tabel 1: Gerealiseerd afschot per categorie per deelgebied in de periode van april 2016 t/m maart 2017. Aangenomen is dat het volledige bufferzonebeheer in NH plaatsvond in deelgebied A. Het afschot buiten de leefgebieden in NH kan niet naar deelgebied worden uitgesplitst.

Afschot per deelgebied	Hert	Spitser	Kalf ♂	Hinde	Smalدير	Kalf ♀	Totaal
Leefgebied							
Deelgebied A (NH)	110	36	32	75	44	37	334
Deelgebied B NH+ZH	78	95	220	766	109	199	1.467
Bufferzone							
Deelgebied A (NH)	9	4	0	1	1	0	15
Deelgebied B (ZH)	29	141	1	2	0	5	178
Buitenleefgebied							
Deelgebied A + B (NH)	33	18	0	0	0	0	51
Deelgebied B (ZH)	39	184	0	0	1	0	224
Onbekend ¹							
Deelgebied B (ZH)	11	4	0	0	0	0	15
Totaal	309	482	253	844	155	241	2.284

¹ Het is onbekend waar het afschot heeft plaatsgevonden door registratie zonder GPS-coördinaten.

Binnen het leefgebied is beheer mogelijk van 1 september tot en met 31 maart in Zuid-Holland en van 1 november tot en met 31 maart in Noord-Holland. In de bufferzones en buiten het leefgebied is beheer jaarrond mogelijk. Het beheer in Zuid-Holland kon per maand worden uitgesplitst. Binnen het leefgebied is in Zuid-Holland voornamelijk in maart opgetreden. Buiten het leefgebied en in de bufferzones ligt de nadruk in de wintermaanden november en december.

Met in totaal 7 geschoten damherten van april t/m augustus, is het duidelijk dat er weinig beheer wordt uitgevoerd in het voorjaar en de vroege zomer. In Zuid-Holland werden de meeste damherten (402 van de 488) buiten het leefgebied en in de bufferzones geschoten. (Tabel 2)

Tabel 2: Gerealiseerd afschot per maand per deelgebied in de periode van april 2016 t/m maart 2017. Deze tabel bevat voor ZH opgesplitste gegevens voor de verschillende zones, voor NH het totaal per maand.

Afschot per maand	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	Beheer periode
Leefgebied													
Deelgebied A+ B (NH)	0	0	1	0	0	1	0	526	345	371	315	171	1.730
Deelgebied B (ZH)	0	0	0	0	0	11	0	9	4	0	3	44	71
Bufferzone													
Deelgebied A (NH)	0	2	0	0	5	5	0	3	0	0	0	0	15
Deelgebied B (ZH)	2	0	0	3	2	0	3	121	49	28	12	4	224
Buitenleefgebied													
Deelgebied A (NH)	12	5	4	2	0	0	0	0	6	12	4	6	51
Deelgebied B (ZH)	0	0	0	0	0	20	29	56	42	0	14	13	178
Onbekend ²													
Deelgebied B (ZH)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	9	6	0	15
Totaal													
Deelgebied A+B (NH)	12	7	5	2	5	6	0	529	351	383	319	177	1.796
Deelgebied B (ZH)	2	0	0	3	2	31	32	186	95	41	35	61	488
Totaal	14	7	5	5	7	37	32	715	410	424	354	238	2.284

Het doel van huidige beheer is om de populatie in de komende jaren terug te brengen naar 1.000 damherten waarvan 800 in de AWD en 200 in NPZK. Om dat te realiseren is het belangrijk om in verhouding meer hinds dan herten te schieten. Dit zien we terug in het beheer binnen de leefgebieden. Het afschot in het leefgebied van deelgebied A bestaat voor 47 % uit hinds (156 van de 334). In het leefgebied van deelgebied B is dit 73% (1.074 van de 1.467). In de bufferzones en het buitengebied zijn voornamelijk mannelijke dieren geschoten. (Tabel 3)

² Het onbekende afschot in Zuid-Holland komt door foutieve registraties waarbij geen ontheffingsnr. of GPS is ingevuld.

Tabel 3: Gerealiseerd afschot per deelgebied per geslacht in de periode van april 2016 t/m maart 2017. Aangenomen is dat het volledige bufferzonebeheer in NH plaatsvond in deelgebied A. Het afschot buiten de leefgebieden in NH kan niet naar deelgebied worden uitgesplitst.

Afschot per deelgebied	# ♂	# ♀	Totaal ♂+♀
Leefgebied			
Deelgebied A (NH)	178	156	334
Deelgebied B (NH + ZH)	393	1.074	1.467
Bufferzone			
Deelgebied A (NH)	13	2	15
Deelgebied B (ZH)	223	1	224
Buitenleefgebied			
Deelgebied A + B (NH)	51	0	51
Deelgebied B (ZH)	171	7	178
Onbekend ³			
Deelgebied B (ZH)	15	0	15
Totaal	1.044	1.240	2.284

3. Valwild

Aanrijdingen en dood gevonden

Gedurende de beheerperiode zijn er in het hele plangebied 44 aanrijdingen geweest met damherten. Driekwart daarvan vond plaats in het Noord-Hollandse deel. Ook zijn in Noord-Holland de meeste dood gevonden damherten aangetroffen. In Zuid-Holland zijn er 10 aanrijdingen geweest en zijn 2 er dood gevonden. (Tabel 4) In totaal zijn er in Noord-Holland 289 en in Zuid-Holland 12 valwildmeldingen binnen gekomen. (Tabel 5)

De totale sterfte ligt hoger dan de aanrijdingen, dood gevonden en het afschot samen want veel gestorven dieren worden nooit gevonden.

Tabel 4: Valwild in het plangebied voor de categorie aanrijdingen met damherten per provincie, voor de beheerperiode 01-04-16 t/m 31-03-17.

Maand	Aanrijdingen met damherten		
	Noord-Holland	Zuid-Holland	Totaal
April	2	0	2
Mei	2	0	2
Juni	2	1	3
Juli	0	1	1
Augustus	7	0	7
September	2	0	2
Oktober	4	0	4
November	1	8	9
December	2	1	3
Januari	5	0	5
Februari	3	0	3
Maart	4	1	5
Totaal	34	12	46

³ Het onbekende afschot in Zuid-Holland komt door foutieve registraties waarbij geen ontheffingsnr. of GPS is ingevuld.

Tabel 5: Valwild in het plangebied voor de categorie dood gevonden damherten per provincie, voor de beheerperiode 01-04-16 t/m 31-03-17.

Maand	Dood gevonden damherten		
	Noord-Holland	Zuid-Holland	Totaal
April	0	0	0
Mei	0	0	0
Juni	1	0	1
Juli	0	0	0
Augustus	1	0	1
September	0	0	0
Oktober	0	0	0
November	4	0	4
December	1	0	1
Januari	32	0	32
Februari	95	1	96
Maart	102	1	103
Totaal	255	2	257

Tabel 6: Totaal van het valwild in het plangebied per provincie, voor de beheerperiode 01-04-16 t/m 31-03-17.

Valwild	Noord-Holland	Zuid-Holland	Totaal
Totaal valwild	255 + 34 = 289	12 + 2 = 14	303

Locaties Valwild

De locaties waar de meeste aanrijdingen met damherten zich hebben voorgedaan zijn grafisch weergegeven op kaarten, deze zijn toegevoegd aan als bijlage. De kaarten zijn per kalenderjaar, dat wil zeggen voor 2016 betreft het gehele jaar en voor 2017 voor zover beschikbaar.

4. Getaxeerde landbouwschade

Tijdens de beheerperiode (april 2016 t/m maart 2017) zijn er in Noord- en Zuid-Holland geen landbouwschades getaxeerd die veroorzaakt zijn door damherten.⁴

5. Schade aan flora en fauna

Met het voorgenomen beheer blijft het aantal damherten de komende jaren nog hoog. Pas begin 2021 zal de streefstand bereikt kunnen zijn (gebaseerd op de minimale doelstellingsberekening van de L van Breukelen). Herstel aan flora en fauna zal naar verwachting tijd kosten en niet meteen aantoonbaar zijn.

Om hier in de toekomst uitspraken over te kunnen doen is er monitoring ingericht, deze monitoring bestaat uit de volgende lopende onderzoeken:

1. Reguliere monitoring in het kader van (nationale) Netwerk Ecologische Monitoring (NEM) en het Natura 2000 beheerplan Kennemerland Zuid wordt voortgezet. In dit kader is afgelopen zomer een uitgebreide florakartering uitgevoerd waarvan de uitwerking momenteel plaatsvindt.
2. In 2020 wordt het onderzoek uit 2015 (staat beschreven in het FBP) herhaald. Daarvoor zijn monitoringsprogramma's uitgezet in samenwerking met de landelijke kennisinstellingen.
3. De vlinderstichting heeft al een tussentijdse update gemaakt: Wallis de vries, 2017.
4. Waternet blijft zelf onderzoeken uitvoeren naar de effecten van damherten; rapporten zijn te vinden in het damhertendossier.
5. Van Til heeft een analyse uitgevoerd van de ontwikkeling van de vlinderstand in een binnenuingrasland van de AWD
6. Monitoring/onderzoek is in gang gezet naar dagvlinders, vogels (o.a. nachtegalen), bosbeheer gericht op herstel. Ook worden planteninventarisaties nader geanalyseerd.
7. Joop Mourik heeft een nieuwe analyse gemaakt van vegetatiegegevens. Mourik (in voorbereiding), komt in tijdschrift Tussen Duin & Dijk.
8. Noordzij & Van der Spek hebben onderzocht wat het effect is van damherten op Nachtegalen.

Recente publicaties: (o.a. te vinden op <https://awd.waternet.nl/> dossier damherten)

1. Wallis de Vries, M. mmv J. Mourik, 2017. Effecten van damherten op bloemen en vlinders in de Amsterdamse Waterleidingduinen. Rapport Vlinderstichting nr VS2017.008, Wageningen.
2. Noordzij, Niels & Vincent van der Spek, 2016. Hebben damherten invloed op de nachtegalenstand? Vergelijkend onderzoek in de Waterleidingduinen. De Fitis 52,4: pp 8-13
3. Van Til, M. 2017. Dag vlinders van de binnenuingraslanden van de AWD. Notitie Waternet, Amsterdam.
4. Mourik, J. (In print). Damherten en de flora van de Amsterdamse Waterleidingduinen. Tussen Duin & Dijk

6. Ontwikkeling populatie

De telling van 2016 is uitgevoerd op 30 en 31 maart (vlak voor het begin van het beheerjaar). De telling van 2017 is uitgevoerd op 29 en 30 maart (aan het einde van het beheerjaar). Uit het rapport met de telresultaten 2017 blijkt dat in deelgebied B de minimaal aanwezige populatie met 15,5% is afgenomen. In 2017 zijn in dit deelgebied 3.351 damherten geteld in 2016 waren dat er 3.967. In deelgebied A respectievelijk zijn 646 damherten geteld in 2017 en 891 damherten in 2016. Dat betekent een afname van 27,5%.

⁴ (BIJ12-Faunafonds, 2017)

7. Conclusie

De afname in de getelde populatie is hoogst waarschijnlijk het gevolg van het in het beheerjaar gerealiseerde afschot. In het beheerjaar 2017/2018 wordt gestreefd naar een vergelijkbaar gerealiseerd afschot.

Gerealiseerd beheer

Binnen leefgebied A zijn uit alle leeftijdscategorieën mannelijke en vrouwelijk dieren geschoten. Het aantal herten 110 stuks en het aantal hindses 75 stuks. In de bufferzone en buiten het leefgebied zijn, op 2 stuks na, voornamelijk mannelijke dieren geschoten, mede omdat daar nauwelijks vrouwelijk dieren rondlopen.

Binnen leefgebied B zijn vooral hindses geschoten. Dit is ook nodig om de populatiereductie binnen de geplande periode te realiseren. Het afschot in de bufferzones en buiten het leefgebied is uitgevoerd om onmiddellijk dreigende schade af te wenden en heeft bijgedragen aan de populatiereductie. Dit afschot bestond bijna geheel uit mannelijke dieren omdat in deze gebieden zich bijna geen vrouwelijk dieren bevinden.

Evaluatie en beheer volgend jaar

In Zuid-Holland kunnen damherten het leefgebied makkelijk verlaten. Er is in Zuid-Holland in deelgebied B vanaf 2009 opgetreden in de bufferzone en buiten het leefgebied om aanrijdingen en landbouwschade te voorkomen. Door dit optreden is het aantal jaarlijkse aanrijdingen in Zuid-Holland bijna niet gestegen ondanks de groei van de populatie in deelgebied B in de periode 2009 – 2016 van ongeveer 1.000 dieren naar ongeveer 4.000 dieren. De toename van de populatie heeft er wel voor gezorgd dat het Zuid-Hollandse afschot in de bufferzone en buiten het leefgebied is toegenomen van enkele tientallen tot 402 in 2016/2017. Er waren 12 aanrijdingen in het beheerjaar 2016/2017 in Zuid-Holland. Door het optreden is getaxeerde landbouwschade wel uitgebleven. In het beheerjaar 2017/2018 zal het Zuid-Hollandse beheer in de bufferzone en buiten het leefgebied worden voortgezet. Doel is om de landbouwschade minimaal te houden en het aantal aanrijdingen in ieder geval niet te laten toenemen. Het jaarlijkse aantal aanrijdingen zal waarschijnlijk pas substantieel afnemen als de populatie flink is afgenomen.

In Noord-Holland is het beheer vooral in de leefgebieden en in het nulstandgebied. Er is weinig opgetreden in de bufferzones, dit komt omdat de mogelijkheden om op te treden in de bufferzones wordt beperkt door de geringe omvang van deze zones en de natuurlijke obstakels die er zijn. Er loopt een initiatief om het bufferbeheer in Noord-Holland te verbeteren. Zo wordt gezocht naar een praktischere indeling van de bufferzones, zoals duidelijke begrenzingen mede door de natuurlijke begrenzingen in het landschap. Daarnaast wordt gekeken om meer juiste en praktische locaties aan te wijzen, zoals valwild locaties, of de aanwezigheid van begraafplaatsen, ecoducten, bunkers etc.

Aanrijdingen bij de Zandvoortseweg & Zeeweg worden door Noord-Holland aangepakt door enerzijds het trachten te voorkomen middels; geplaatste hekken, vermindering van de snelheid, waarschuwingsborden en handavingscontroles. Bij de afhandeling van valwild wordt de landelijk uniforme werkwijze gevolgd van de Stichting Wildaanrijdingen Nederland. Deze stichting heeft een protocol van hoe te handelen en draagt ook zorg voor onder andere de registratie van deze dieren.

Bijlagen:

1. Kaart overzicht valwild 2016
2. Kaart overzicht valwild 2017 (voor zover bekend tot en met half oktober)

